

نظام مهندسی و استاندارد تولید و توسعه نرم افزار (نماتن)

واژه نامه

واژه نامه نهایی - برای اظهار نظر

شناسه سند:	NMTN.STD.Glossary
شماره ویرایش:	۰
تاریخ آخرین تغییرات:	۱۴۰۲/۱۲/۲۸
چکیده:	در این سند فهرست واژه های تخصصی که در استانداردهای نظام مهندسی نرم افزار از آنها استفاده شده است، به همراه برابر انگلیسی این واژه ها ارائه شده است.

نظام مهندسی و استاندارد تولید و توسعه نرم افزار (نماتن)		
واژه نامه		
شناسه سند: NMTN.STD.Glossary	شماره ویرایش: ۰	تاریخ آخرین تغییرات: ۱۴۰۲/۱۲/۲۸

این سند در اجرای پروژه بازنگری اسناد نظام مهندسی و استانداردهای تولید و توسعه نرم افزار (نماتن)، تدوین و به تصویب رسیده است.

مدیر پروژه

رضا کرمی (شرکت مهندسی نرم افزاری گلستان)

هماهنگ کننده

ثمین مقدم

کارگروه بازنگری

کاظم آیت‌اللهی (نماینده کارفرما و ناظر پروژه – عضو شورای مرکزی سازمان نظام صنفی رایانه‌ای کشور)
سیدعلی آذر کار (دبیر کارگروه – نماینده کمیته استاندارد سازمان نظام صنفی رایانه‌ای استان تهران)
سعید امامی (رئیس کمیسیون نرم افزار سازمان نظام صنفی رایانه‌ای کشور)
مجید اورعی (رئیس رسته نرم افزار سازمان نظام صنفی رایانه‌ای تهران)
مهرداد ذوالفقاریان (نماینده شورای انتظامی و کمیسیون نرم افزارهای پیشرفته سازمان نظام صنفی رایانه‌ای تهران)
اسماعیل قانعی (نماینده کمیسیون مشاوران حقیقی سازمان نظام صنفی رایانه‌ای تهران)

نظام مهندسی و استاندارد تولید و توسعه نرم افزار (نماتن)		
واژه نامه		
شناسه سند: NMTN.STD.Glossary	شماره ویرایش: ۰	تاریخ آخرین تغییرات: ۱۴۰۲/۱۲/۲۸

تاریخچه

شرح	تاریخ	اصلاحیه
نسخه اولیه	۱۴۰۲/۱۲/۲۸	۰

نسخه غیر نهایی - برای اظهار نظر

نظام مهندسی و استاندارد تولید و توسعه نرم افزار (نماتن)		
واژه نامه		
شناسه سند: NMTN.STD.Glossary	شماره ویرایش: ۰	تاریخ آخرین تغییرات: ۱۴۰۲/۱۲/۲۸

فهرست مطالب

۵	.....	۱. مقدمه
۶	.....	۱-۱. هدف
۶	.....	۱-۲. دامنه کاربرد
	.....	۱-۳. تعاریف
	.....	۱-۳-۱. پروژه
	.....	۱-۳-۲. پروژه نرم افزاری
	.....	۱-۳-۳. زیرپروژه
	.....	۱-۳-۴. کارفرما
	.....	۱-۳-۵. مجری
	.....	۱-۳-۶. مجری فرعی
	.....	۱-۳-۷. کاربر
	.....	۱-۳-۸. ناظر
	.....	۱-۳-۹. طرح نظارت
	.....	۱-۳-۱۰. تضمین کیفیت
	.....	۱-۳-۱۱. مدل فرآیند
	.....	۱-۳-۱۲. فرآیند
	.....	۱-۳-۱۴. بازرسی
	.....	۱-۳-۱۵. بازنگری گام به گام
	.....	۱-۳-۱۶. ممیزی
	.....	۱-۳-۱۷. آزمون
	.....	۱-۳-۱۸. آزمون پذیرش
	.....	۱-۴. مخاطبین
	.....	۱-۵. اختصارات
۶	.....	۱-۶. منابع و مراجع
۸	.....	۲. قالب طرح نظارت
	.....	پیوست (۱) نمونه ای از یک سند نظارت با رویکرد پیش بینی گرا
	.....	پیوست (۲) نمونه ای از یک سند نظارت با رویکرد ترکیبی
	.....	پیوست (۳) راهنمای کاربرد پذیری

نظام مهندسی و استاندارد تولید و توسعه نرم افزار (نماتن)		
واژه نامه		
شناسه سند: NMTN.STD.Glossary	شماره ویرایش: ۰	تاریخ آخرین تغییرات: ۱۴۰۲/۱۲/۲۸

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

نسخه غیر نهایی - برای اظهار نظر

۱. مقدمه

این سند، واژه نامه مجموعه گزارشهای خروجی پروژه بازنگری اسناد نظام مهندسی و استانداردهای تولید و توسعه نرم افزار (نماتن) را در بردارد. در این واژه نامه، فهرست واژه های تخصصی که از آنها در مجموعه استانداردهای نظام مهندسی نرم افزار استفاده شده است، به همراه برابر انگلیسی آنها ارائه شده است.

نظام مهندسی و استاندارد تولید و توسعه نرم افزار (نماتن)		
واژه نامه		
شناسه سند: NMTN.STD.Glossary	شماره ویرایش: ۰	تاریخ آخرین تغییرات: ۱۴۰۲/۱۲/۲۸

۱-۱. هدف

این سند به منظور ارائه فهرست واژه‌های تخصصی استفاده شده در مجموعه استانداردهای بازنگری شده ارجاع کار (فاز ۱ نماتن) و تولید و توسعه نرم افزار (انجام کار یا فاز ۲ نماتن) تهیه شده است و در آن فهرست اینگونه واژه‌ها و برابر انگلیسی آنها ارائه شده است. هدف از تهیه این واژه نامه، راهنمایی خوانندگان مجموعه استانداردهای نظام مهندسی نرم افزار برای برابری اصطلاحات فنی، و یکنواخت سازی واژگان تخصصی استفاده شده در این استانداردهاست.

۲-۱. دامنه کاربرد

واژه‌های ارائه شده در این سند، تنها در مورد متون استانداردهای بازنگری شده ارجاع کار (فاز ۱ نماتن) و تولید و توسعه نرم افزار (انجام کار یا فاز ۲ نماتن) کاربرد دارد.

۳-۱. منابع و مراجع

از مراجع زیر برای تهیه این واژه نامه استفاده شده است:

- اصول و ضوابط واژه‌گزینی، همراه با شرح و توضیحات، مصوب فرهنگستان زبان و ادب فارسی، گروه واژه‌گزینی، ویرایش دوم، بهمن ۱۳۷۸
- دستور خط فارسی، ویراست جدید، فرهنگستان زبان و ادب فارسی، نشر آثار، ۱۴۰۱
- واژه‌های مصوب فرهنگستان (در وبگاه انجمن انفورماتیک ایران، به نشانی: isi.org.ir)
- قالب استاندارد استعلام ارزیابی کیفی، به شناسه NMTN.STD.STRFQ، ویرایش ۰,۰
- قالب استاندارد درخواست برای ارائه پیشنهاد، به شناسه NMTN.STD.STRFP، ویرایش ۰,۰
- قالب قرارداد همسان تولید و پیاده‌سازی نرم افزارهای سفارشی، به شناسه NMTN.STD.ContractSW-CUST، ویرایش ۰,۴
- قالب قرارداد همسان فروش مجوز بهره‌برداری بسته نرم افزاری آماده، به شناسه NMTN.STD.ContractSW-COTS، ویرایش ۰,۰
- قالب قرارداد همسان فروش مجوز بهره‌برداری بسته نرم افزاری آماده (نسخه مختصر)، به شناسه NMTN.STD.ContractSW-COTS-Light، ویرایش ۰,۰
- قالب قرارداد همسان فروش، ویژه‌سازی و پیاده‌سازی نرم افزارهای نیمه آماده، به شناسه NMTN.STD.Contrac-SemiCust، ویرایش ۰,۱
- قالب قرارداد همسان خدمات پشتیبانی نرم افزار، به شناسه NMTN.STD.ContractSW-SUP، ویرایش ۰,۱

نظام مهندسی و استاندارد تولید و توسعه نرم افزار (نماتن)		
واژه نامه		
شناسه سند: NMTN.STD.Glossary	شماره ویرایش: ۰	تاریخ آخرین تغییرات: ۱۴۰۲/۱۲/۲۸

- قالب قرارداد همسان خدمات پشتیبانی نرم افزار (نسخه مختصر)، به شناسه NMTN.STD.ContractSW-SUP-Light، ویرایش ۰,۰
- قالب قرارداد همسان خدمات مشاوره‌ای، به شناسه NMT.REV.ContractConsulting، ویرایش ۰.۱
- قالب قرارداد همسان نظارت بر پروژه نرم‌افزاری، به شناسه NMT.REV.ContractSupervision، ویرایش ۰.۱
- استاندارد سند توصیف روشگان، به شناسه NMT.REV.STMDD، ویرایش ۳,۷
- استاندارد طرح مدیریت پروژه، به شناسه NMT.REV.STPMP، ویرایش ۲,۸
- استاندارد طرح تضمین کیفیت پروژه، به شناسه NMTN.STD.QAP، ویرایش ۲,۶
- استاندارد طرح مدیریت پیکربندی، به شناسه NMTN.STD.CMP، ویرایش ۲,۱
- استاندارد طرح آزمون نرم‌افزار، به شناسه NMT.REV.STSTP، ویرایش ۲,۶
- استاندارد طرح انتقال و تحویل نرم‌افزار، به شناسه NMT.REV.DeploymentPlan، ویرایش ۲,۳
- استاندارد طرح ضمانت نرم‌افزار، به شناسه NMT.REV.GuaranteePlan، ویرایش ۴,۱
- استاندارد طرح نظارت، به شناسه NMT.REV.MonitoringPlan، ویرایش ۳,۱

نظام مهندسی و استاندارد تولید و توسعه نرم‌افزار (نماتن)		
واژه‌نامه		
شناسه سند: NMTN.STD.Glossary	شماره ویرایش: ۰	تاریخ آخرین تغییرات: ۱۴۰۲/۱۲/۲۸

۲. قواعد واژه‌گزینی

از آنجا که دانش و فناوری مهندسی نرم‌افزار در کشور ما هنوز نوظهور است، و برای بسیاری از واژگان فنی مورد استفاده در این رشته هنوز برابرنهادهای استاندارد و همه‌پذیری تثبیت نشده است. به همین دلیل ممکن است در بسیاری از موارد معادل برخی از اصطلاحات استفاده شده در یک متن برای دیگران مانوس و آشنا نباشد، و یا اینکه در اسناد مختلف معادلهای متفاوتی برای ترجمه یک مفهوم واحد بکار رود. تهیه این واژه‌نامه به منظور جلوگیری از این مشکل و فراهم آوردن یک مرجع واحد برای واژه‌گزینی در کلیه استانداردهای نظام مهندسی نرم‌افزار، در جهت تسهیل ارتباط و انتقال مفاهیم و دستاوردهای این نظام صورت گرفته است.

به دلیل تنوع معادل‌هایی که در برابر بسیاری از واژگان تخصصی مهندسی نرم‌افزار در متون فارسی بکاررفته و می‌رود، در اکثر موارد تهیه‌کنندگان این واژه‌نامه ناگزیر بوده‌اند با اتکا بر اصول و قواعد واژه‌گزینی، از میان برابرنهادهای موجود، یکی را برگزینند، و در موارد معدودی خود برابرنهاد جدیدی پیشنهاد کنند.

هرچند واژه‌گزینی و واژه‌سازی امری است که به‌طور دقیق و کامل نمی‌توان آن را بر مبنای قواعد و ضوابط علمی و پذیرفته‌شده انجام داد و در آن همواره سهم معینی از ذوق و پسند شخصی و شم زبانی دخیل است، با این وجود پیروی از یک مجموعه مشخص از قواعد واژه‌گزینی می‌تواند در موارد بسیاری نتیجه کار را سازگارتر و منسجم‌تر گرداند.

اصول و قواعدی که تهیه‌کنندگان این واژه‌نامه برای واژه‌سازی و واژه‌گزینی (به‌صورت نسبی) از آن پیروی کرده‌اند، عبارتند از:

۱. در انتخاب معادل فارسی برای واژه‌ها و اصطلاحات بیگانه، واژه فارسی باید تا حد امکان به زبان فارسی معیار امروز، یعنی زبان متداول میان دانش‌آموختگان و اهل علم و ادب، و زبان سخنرانی‌ها و نوشته‌ها نزدیک باشد.
۲. در واژه‌گزینی باید قواعد دستور زبان فصیح و متداول امروز مراعات شود.
۳. در واژه‌گزینی باید قواعد آوایی زبان فارسی رعایت گردد و از اختیار واژه‌های ناخوش‌آهنگ و دارای تنافر پرهیز شود و واژه فارسی برگزیده، حتی‌الامکان از معادل بیگانه آن کوتاه‌تر باشد.
۴. در انتخاب معادل، واژه‌هایی که تصریف‌پذیر و اشتقاق‌پذیر باشند و امکان ساخت اسم و صفت و فعل از آنها وجود داشته باشد مرجح‌اند.
۵. در انتخاب معادل، ترجیحاً واژه‌های بسیط باید به واژه‌های بسیط برگردانده شود، و از انتخاب برابره‌های مرکب برای این واژه‌ها باید پرهیز شود.
۶. در گزینش معادل‌ها باید سلسله‌مراتبی به‌ترتیب زیرملاک قرار گیرد:

- واژه‌های فارسی تبار متداول و مانوس که از دیرباز در زبان فارسی وجود داشته است.
- ترکیب‌های نوساخته، برطبق شیوه‌های واژه‌سازی زبان فارسی، با استفاده از واژه‌های فارسی
- واژه‌های عربی تبار مصطلح و متداول و مانوس در زبان فارسی
- ترکیب‌های نوساخته، برطبق شیوه‌های واژه‌سازی زبان فارسی، با استفاده از واژه‌های عربی تبار متداول در زبان فارسی

نظام مهندسی و استاندارد تولید و توسعه نرم‌افزار (نماتن)		
واژه‌نامه		
شناسه سند: NMTN.STD.Glossary	شماره ویرایش: ۰	تاریخ آخرین تغییرات: ۱۴۰۲/۱۲/۲۸

- واژه‌های برگرفته از زبان‌های بیگانه که به دلیل کثرت استعمال در بدنه زبان فارسی جذب شده‌اند.
۷. در گزینش معادل، واژه‌ای که معنی آن زودیاب و روشن باشد بر واژه‌ای که معنی دیریاب و ناآشکار دارد مرجح است.
۸. در واژه‌گزینی برای هرلفظی که دارای یک معنی خاص است، ترجیحاً فقط یک واژه برگزیده شود و از تعدد و تنوع واژه‌ها پرهیز شود.
۹. یافتن معادل برای آن دسته از واژه‌های بیگانه که جنبه جهانی و بین‌المللی یافته‌اند ضروری نیست.

نسخه غیر نهایی - برای اظهار نظر

نظام مهندسی و استاندارد تولید و توسعه نرم افزار (نماتن)		
واژه نامه		
شناسه سند: NMTN.STD.Glossary	شماره ویرایش: ۰	تاریخ آخرین تغییرات: ۱۴۰۲/۱۲/۲۸

آ - الف

test.....	آزمون
regression test.....	آزمون بازگشتی
acceptance test.....	آزمون پذیرش
configuration test.....	آزمون پیکربندی
load test	آزمون تحمل بار
fault-tolerance test	آزمون تحمل خرابی
stress test.....	آزمون تنش
business cycle test.....	آزمون چرخه کاری
system test	آزمون سیستم
functional test.....	آزمون کارکردی
tester	آزمونگر
performance test.....	آزمون عملکرد
unit test	آزمون واحد
user interface test.....	آزمون واسط کاربر
data integrity test.....	آزمون همسازی داده ها
integration test	آزمون یکپارچگی
inception	آغاز
link.....	اتصال
hyperlink.....	اتصال ابرمتنی
reference	ارجاع
inter-textual reference	ارجاع بینامتنی
intra-textual reference	ارجاع درون متنی
debugging	اشکال زدایی
revision	اصلاحیه
redundancy	افزونگی
corrective action	اقدام اصلاحی
requirements.....	الزامات
transition	انتقال

ب

نظام مهندسی و استاندارد تولید و توسعه نرم افزار (نماتن)		
واژه نامه		
شناسه سند: NMTN.STD.Glossary	شماره ویرایش: ۰	تاریخ آخرین تغییرات: ۱۴۰۲/۱۲/۲۸

inspection..... بازرسی
process re-engineering ..... بازمهندسی فرآیندها
schedule..... برنامه زمانی
online ..... برخط
work-package ..... بسته کاری

پ

monitoring ..... پایش
page footer..... پاورقی
database ..... پایگاه داده‌ها
database ..... پایگاه اطلاعاتی
acceptance ..... پذیرش
project..... پروژه
software project ..... پروژه نرم‌افزاری
file ..... پرونده
maintenance..... نگهداری
implementation ..... پیاده‌سازی
configuration..... پیکربندی

ت

history..... تاریخچه
release date..... تاریخ انتشار
approval..... تاییدیه
data conversion ..... تبدیل اطلاعات
analysis ..... تحلیل
analyst..... تحلیل‌گر
deliverable ..... تحویل‌دانی
qualification..... تشخیص صلاحیت
verification ..... تصدیق
Verification & Validation (V&V) ..... تصدیق و صحت‌گذاری
quality assurance (QA) ..... تضمین کیفیت

نظام مهندسی و استاندارد تولید و توسعه نرم افزار (نماتن)		
واژه نامه		
شناسه سند: NMTN.STD.Glossary	شماره ویرایش: ۰	تاریخ آخرین تغییرات: ۱۴۰۲/۱۲/۲۸

elaboration..... تفصیل
system development ..... توسعه سیستم

ج

integrity ..... جامعیت
alternative ..... جایگزینه
table ..... جدول
trustee ..... جواز
access trustee ..... جواز دسترسی

خ

command line ..... خط فرماندهی
requirement ..... خواسته

د

test data ..... داده های آزمون
scope ..... دامنه
change request ..... درخواست تغییر
batch ..... دسته ای
accuracy ..... دقت

ر

users' manual ..... راهنمای کاربران
installation manual ..... راهنمای نصب و استقرار
operation manual ..... راهنمای نگهداری
trace ..... ردیابی
trace ability ..... قابلیت ردیابی

نظام مهندسی و استاندارد تولید و توسعه نرم افزار (نماتن)		
واژه نامه		
شناسه سند: NMTN.STD.Glossary	شماره ویرایش: ۰	تاریخ آخرین تغییرات: ۱۴۰۲/۱۲/۲۸

medium..... رسانه
 procedure..... روال
 methodology ..... روشگان
 procedure..... رویه
 test procedure ..... رویه آزمون
 approach..... رویکرد

ز

schedule..... زمانبندی
 sub-project..... زیر پروژه
 infra-structure..... زیر ساخت
 lifecycle ..... زیست چرخ
 System Development Lifecycle (SDLC) ..... زیست چرخ توسعه سیستم

س

build..... ساخت
 Work Breakdown Structure (WBS)..... ساختار تفکیکی کار
 consistency ..... سازگاری
 enterprise ..... سازمان
 acronym..... سرنام
 metric ..... سنجه
 document..... سند
 Methodology Description Document (MDD)..... سند توصیف متدولوژی
 Software Requirements Specification (SRS)..... سند مشخصات نیازهای نرم افزار
 simple document ..... سند ساده
 dependent document..... سند فرعی
 master document..... سند مادر
 compound document..... سند مرکب

ش

نظام مهندسی و استاندارد تولید و توسعه نرم افزار (نماتن)		
واژه نامه		
شناسه سند: NMTN.STD.Glossary	شماره ویرایش: ۰	تاریخ آخرین تغییرات: ۱۴۰۲/۱۲/۲۸

identication ..... شناسایی
 identifier ..... شناسه
 identifying ..... شناسه گذاری
 manual ..... شیوه نامه

ص

correctness ..... صحت
 validation ..... صحت گذاری
 attribute ..... صفت
 cover page ..... صفحه روکش

ض

guarantee ..... ضمانت

ط

design ..... طراحی
 detail design ..... طراحی تفصیلی
 general design ..... طراحی کلی
 Test Plan ..... طرح آزمون
 Transition Plan ..... طرح انتقال
 Project Quality Plan ..... طرح کیفیت پروژه
 Project Management Plan (PMP) ..... طرح مدیریت پروژه
 Configuration Management Plan (CMP) ..... طرح مدیریت پیکربندی

ع

configuration item (CI) ..... عنصر پیکربندی

نظام مهندسی و استاندارد تولید و توسعه نرم افزار (نماتن)		
واژه نامه		
شناسه سند: NMTN.STD.Glossary	شماره ویرایش: ۰	تاریخ آخرین تغییرات: ۱۴۰۲/۱۲/۲۸

non-conformance ..... عدم تطابق

ف

phase ..... فاز
product ..... فرآورده
process ..... فرآیند
support process ..... فرآیند پشتیبان
technical process ..... فرآیند فنی
milestone ..... فرسنگ شمار
activity ..... فعالیت
work activity ..... فعالیت کاری

ق

rule ..... قاعده
template ..... قالب
format ..... قالب

ک

user ..... کاربر
client ..... کارفرما
function ..... کارکرد
functionality ..... کارکرد
major functionality ..... کارکرد عمده
contractor ..... کارگزار
source code ..... کد اصل
sufficiency ..... کفایت
online help ..... کمک برخط
quality control (QC) ..... کنترل کیفیت
abbreviation ..... کوتاه نوشت

نظام مهندسی و استاندارد تولید و توسعه نرم افزار (نماتن)		
واژه نامه		
شناسه سند: NMTN.STD.Glossary	شماره ویرایش: ۰	تاریخ آخرین تغییرات: ۱۴۰۲/۱۲/۲۸

گ

report	گزارش
reporting	گزارش دهی
System Requirement Specification (SRS)	گزارش شناخت نیازمندی های سیستم
System Detailed Design Report (SDD)	گزارش طراحی تفصیلی سیستم
option	گزینه
version	گونه

م

module	ماجول
baseline	مبنا
baselining	مبناگذاری
scope	محدوده
pilot	محیط آزمایشی
risk	مخاطره
data model	مدل داده
process model	مدل فرآیند
configuration management	مدیریت پیکربندی
risks management	مدیریت مخاطرات
stage	مرحله
review	بازنگری
technical review	بازنگری فنی
walk-through	بازنگری گام به گام
management review	بازنگری مدیریت
joint review	بازنگری مشترک
documents	مستندات
documentation	مستندسازی
technical writer	مستندساز
criteria	معیار
audit	ممیزی

نظام مهندسی و استاندارد تولید و توسعه نرم افزار (نماتن)		
واژه نامه		
شناسه سند: NMTN.STD.Glossary	شماره ویرایش: ۰	تاریخ آخرین تغییرات: ۱۴۰۲/۱۲/۲۸

test-case ..... مورد آزمون
 deadline ..... مهلت زمانی
 middleware..... میان افزار

ن

backup ..... نسخه برداری
 installation ..... نصب و راه اندازی
 index ..... نمایه
 organization chart..... نمودار تشکیلاتی
 prototype..... نمونه
 prototyping..... نمونه سازی
 requirement..... نیاز
 requirement..... نیازمندی

و

work unit..... واحد کاری
 vocabulary ..... واژگان
 glossary..... واژه نامه
 Business Unit ..... واحد سازمانی
 interface..... واسط
 organization interface ..... واسط سازمانی
 user interface ..... واسط کاربر
 task..... وظیفه

ه

integrity ..... همسازی
 cross-checking ..... همسنجی

ی

نظام مهندسی و استاندارد تولید و توسعه نرم افزار (نماتن)		
واژه نامه		
شناسه سند: NMTN.STD.Glossary	شماره ویرایش: ۰	تاریخ آخرین تغییرات: ۱۴۰۲/۱۲/۲۸

یکپارچگی.....integration.....

نسخه غیر نهایی - برای اظهار نظر